

Archeologienota

Vilvoorde - Leuvensesteenweg

Natasja Reyns en Vincent Smet

Temse
2017

Colofon

Rapporten van het archeologisch onderzoeksbureau All-Archeo bvba

All-Archeo bvba
Laagstraat 12
9140 TEMSE

Wettelijk depot nummer
D/2017/12.807/13

© All-Archeo bvba

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever.

All-Archeo bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
2	Verslag resultaten bureauonderzoek	5
2.1	Administratieve gegevens	5
2.2	Archeologische voorkennis	6
2.3	Onderzoeksopdracht	6
2.3.1	Vraagstelling en randvoorwaarden	6
2.3.2	Beschrijving geplande werken.....	7
2.3.3	Werkwijze	10
2.4	Assessmentrapport	10
2.4.1	Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied.....	10
2.4.2	Historische beschrijving van het onderzochte gebied	17
2.4.3	Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader	21
2.4.4	Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese.....	22
2.4.5	Afweging noodzaak verder vooronderzoek	24
3	Samenvatting.....	26
4	Bibliografie	27
4.1	Publicaties	27
4.2	Websites	27
5	Bijlagen	28
5.1	Archeologische periodes	28
5.2	Plannenlijst	28
5.3	Fotolijst.....	28
5.4	Tekeningenlijst	29

1 Inleiding

Deze archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van een toekomstige aanvraag van een stedenbouwkundige vergunningsaanvraag waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m² of meer beslaat, de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt en waarbij de percelen helemaal buiten de archeologische zones liggen, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones,¹ zoals bepaald in artikel 5.4.1 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Het onderzoeksgebied valt niet binnen een beschermde archeologische site, noch binnen een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt.²

Alle coördinaten die weergegeven worden, zijn uitgedrukt in Lambert 72, tenzij anders vermeld.

De uitvoering van vooronderzoek zonder ingreep in de bodem gaat steeds de uitvoering van vooronderzoek met ingreep in de bodem vooraf. Het doel van een archeologisch vooronderzoek wordt immers met een minimum aan destructie van het archeologisch erfgoed bereikt.

¹ <https://geo.onroenderfgoed.be>

² <https://geo.onroenderfgoed.be>

2 Verslag resultaten bureauonderzoek

Het doel van de archeologische bureaustudie is de aanwezigheid, aard en bewaringsomstandigheden van de archeologische monumenten te kunnen inschatten, de landschappelijke opbouw van het gebied te kennen, om de impact van de werken op het aanwezige archeologische erfgoed in te schatten en daaruit concrete aanbevelingen te formuleren voor de verdere prospectiestrategie.

2.1 Administratieve gegevens

Projectcode: 2016L62

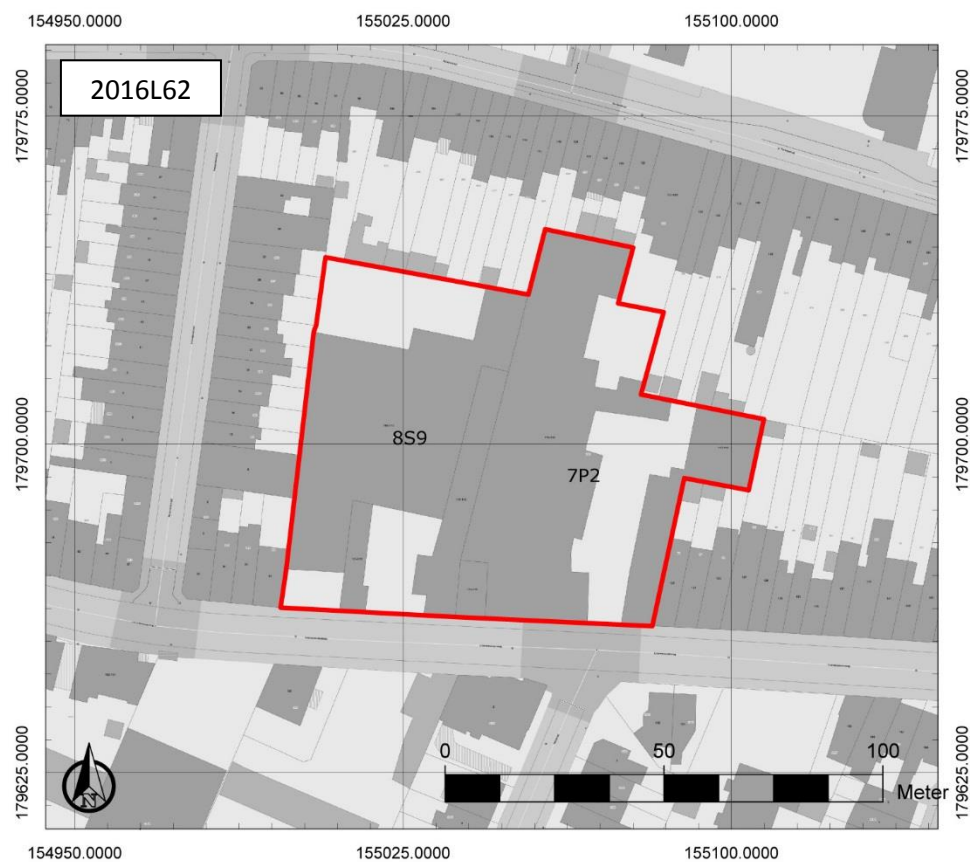
Erkend archeoloog: All-Archeo bvba, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

Locatie (provincie, gemeente, deelgemeente, adres, toponiem): Vlaams-Brabant, Vilvoorde, Vilvoorde, Leuvensesteenweg, Leuvensesteenweg

Bounding box x/y Lambert 72 coördinaten:

- 154997, 179662
- 155007, 179742
- 155077, 179744
- 155081, 179658

Kadastraal plan:

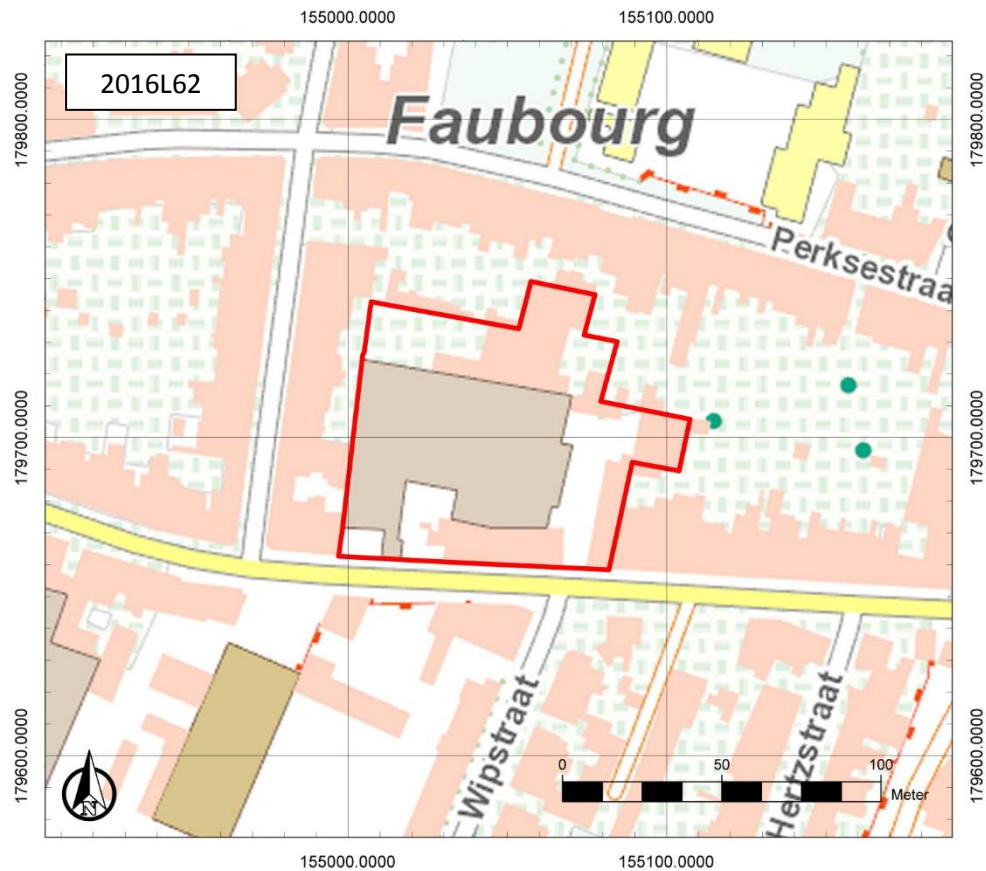

Figuur 1: Kadasterplan met aanduiding van het onderzoeksgebied in rood (www.geopunt.be)

Kadastrale percelen: Vilvoorde, Afdeling 4, sectie H, nummers 7P2 en 8S9

Oppervlakte onderzoeksgebied: ca. 6924 m²

Topografische kaart:

Figuur 2: Topografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.dov.vlaanderen.be>)

Begin- en einddatum uitvoering onderzoek: 9/12/2016 – 09/03/2017

Relevante termen uit de thesauri bij de Inventaris Onroerend Erfgoed: bureauonderzoek, middeleeuwen, nieuwe tijd, nieuwste tijd, akkerland

Verstoorde zones: er zijn geen gekende verstoorde zones.

2.2 Archeologische voorkennis

Niet van toepassing.

2.3 Onderzoeksopdracht

2.3.1 Vraagstelling en randvoorwaarden

Naar aanleiding van de geplande werken ter hoogte van het onderzoeksterrein werd een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd. Hierbij staat de vraag centraal wat de impact zal zijn van de geplande werken op het archeologisch bodemarchief. Op basis daarvan wordt een afweging gemaakt of verder archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem nodig is.

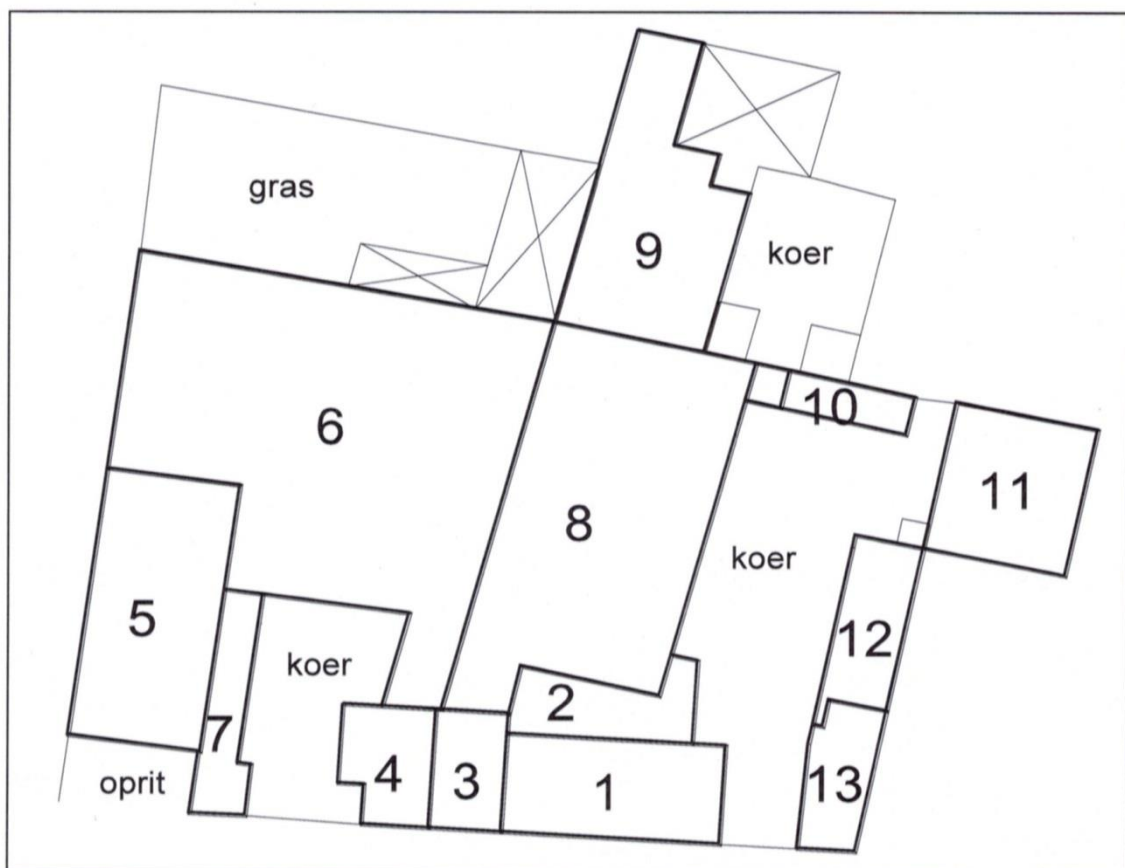
Volgende onderzoeksvragen worden behandeld:

- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein?
- Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?
- Wat is de impact van de geplande werken?

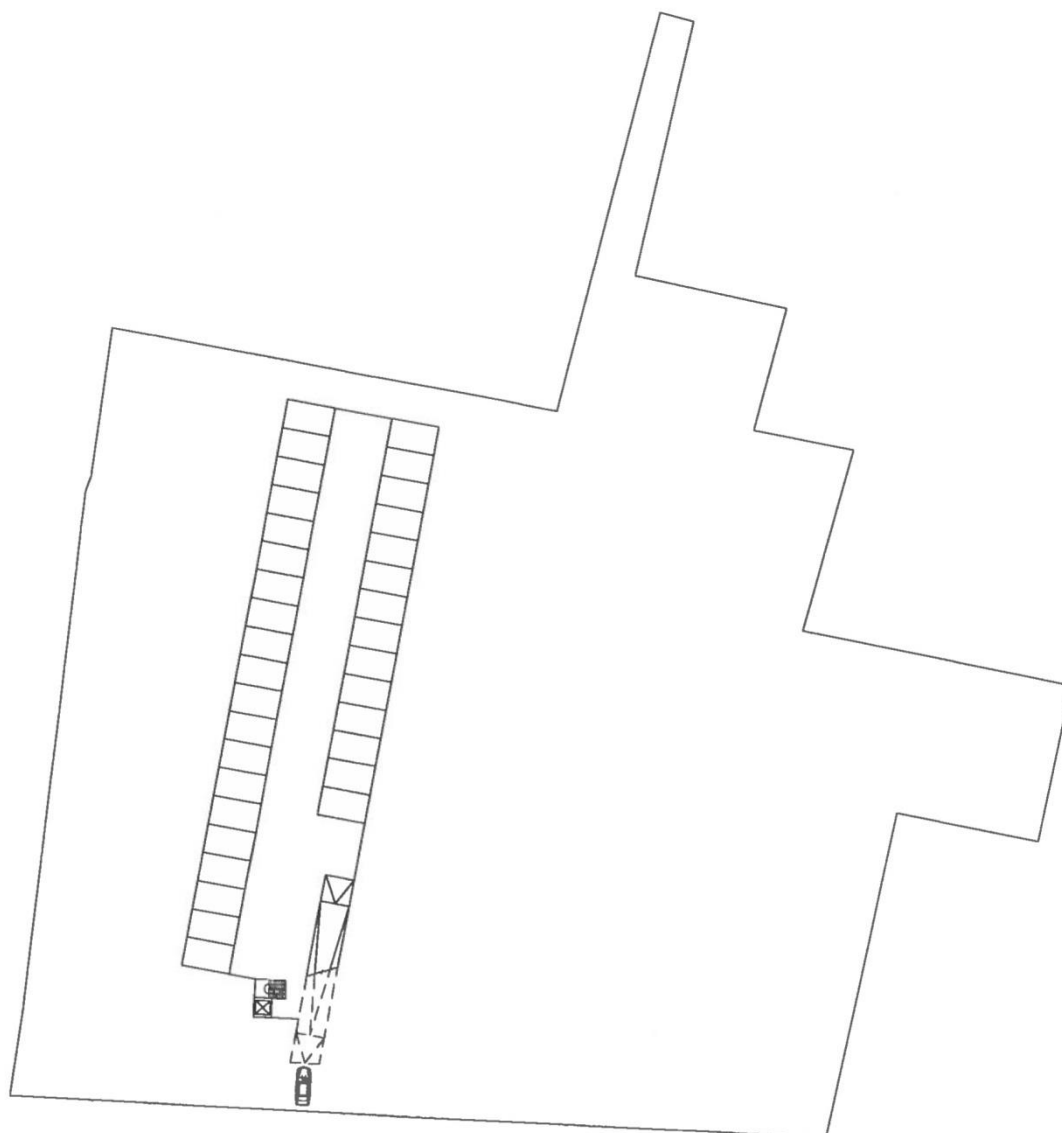
Randvoorwaarden: gebouwen 1 en 11 op Figuur 3 blijven behouden. Hier vinden geen bodemingrepen plaats.

2.3.2 Beschrijving geplande werken

Op het terrein zal een project - bestaande uit ca. 40 wooneenheden - gerealiseerd worden (Figuur 5), na afbraak van alle gebouwen, behoudens het “poortgebouw” vooraan en het “loftgebouw” achterin ten oosten van de site (respectievelijk gebouw 1 en 11 op Figuur 3). Het project zal bestaan uit een mix tussen appartementen en eengezinswoningen. Daarnaast zullen ook openbare voorzieningen als wegenis en plein worden voorzien. Tenslotte zullen ook ca. 40 ondergrondse parkeerplaatsen worden voorzien, hetgeen overeenkomt met een verstoringsdiepte van ca. 3 m (zie Figuur 4). Verder omvatten de geplande werken de aanleg van wegenis. Nutsleidingen worden aangelegd langs de wegenis. De aanleg van woningen en wegenis betekent vermoedelijk een verstoring van ca. 50 cm diepte. De woningen mogen echter onderkelderd worden. Dit betekent plaatselijk een grotere verstoringdiepte. De exacte funderingsdiepte en -techniek van de geplande infrastructuur ligt in deze fase nog niet vast. De locatie van bijvoorbeeld vorstranden, regenwaterputten en huisaansluitingen, die de verstoringdiepte van de eengezinswoningen overschrijden, liggen in het kader van de verkaveling nog niet vast. Ook zijn er indirecte factoren zoals compactie bij de werfingrepen, die een invloed op het aanwezige bodemarchief hebben.

Figuur 3: Bestaande toestand

Figuur 4: Ondergrondse parkeerplaatsen

2.3.3 Werkwijze

Het bureauonderzoek heeft betrekking op een zone die gekenmerkt wordt door een lage densiteit aan bebouwing in het verleden. Daarom wordt bijzondere aandacht besteed aan de landschappelijke opbouw en het landgebruik van het gebied.

Voor het bureauonderzoek zijn de aardkundige gegevens online opgezocht via www.dov.vlaanderen en www.geopunt.be. De geomorfologische en de bodemerosiekaart zijn niet beschikbaar voor het onderzoeksgebied. Het historisch kaartmateriaal is georeferenceerd geraadpleegd op www.geopunt.be.

Het belangrijkste beschikbare historisch kaartmateriaal werd geraadpleegd om de gebruiksgeschiedenis van het onderzoeksgebied van de laatste eeuwen zo goed mogelijk te kennen. Met de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden (1771-1778), de Atlas der Buurtwegen (1841) en de Atlas cadastrale parcellaire de la Belgique (1842-1879) worden twee momentopnames bekeken, voorafgaand aan de stafkaarten. De informatie afkomstig uit historisch kaartmateriaal kan een impact hebben op de inschatting van de kwaliteit van het eventueel aanwezige oudere bodemarchief. Beschikbare stafkaarten en luchtfoto's van het onderzoeksterrein werden geraadpleegd op www.geopunt.be en op www.cartesius.be. Ze worden enkel weergegeven in voorliggende studie wanneer ze een relevante bijdrage kunnen leveren aan de onderzoeksvragen met betrekking tot de landschapshistoriek, de gebruiksgeschiedenis van het terrein of de evolutie van de historische bebouwing.

In het kader van de vraagstelling rond het archeologisch potentieel van het terrein werden de Centrale Archeologische Inventaris en de landschapsatlas geraadpleegd. De Centrale Archeologische Inventaris is een inventaris van tot nog toe gekende archeologische vindplaatsen. Vanwege het specifieke karakter van het archeologisch erfgoed dat voor ons verborgen zit in de ondergrond, is het onmogelijk om op basis van de Centrale Archeologische Inventaris met zekerheid uitspraken te doen over de aan- of afwezigheid van archeologische sporen.

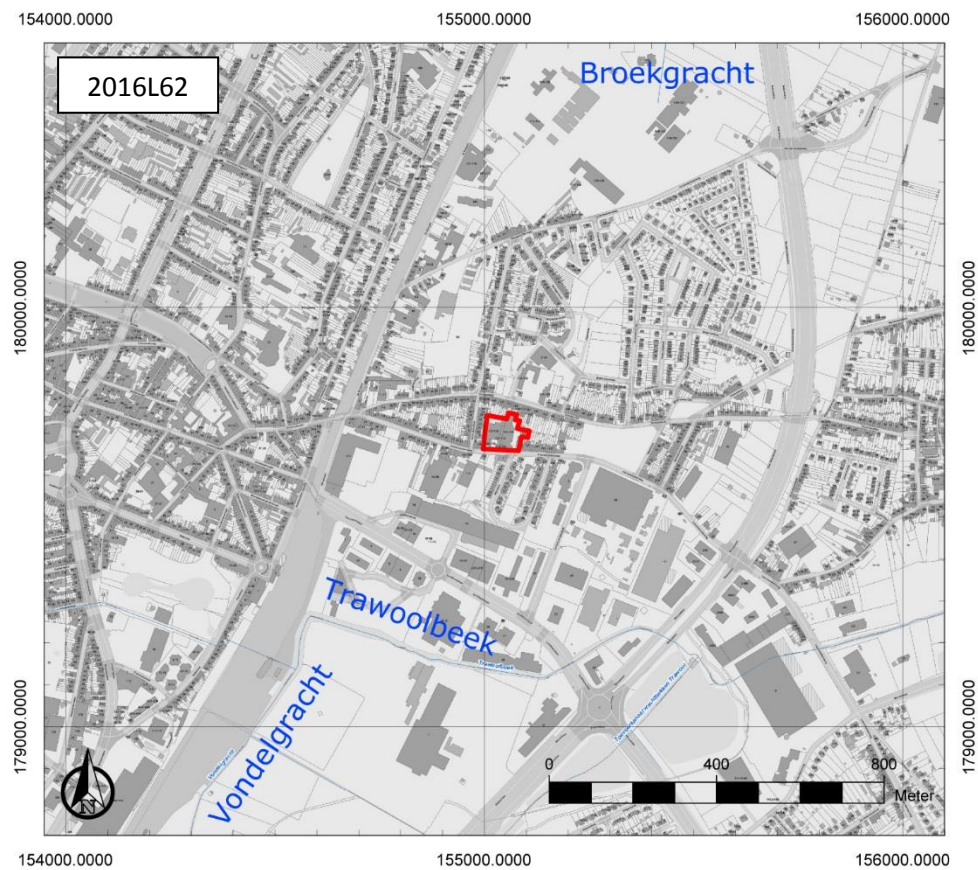
2.4 Assessmentrapport

2.4.1 Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied

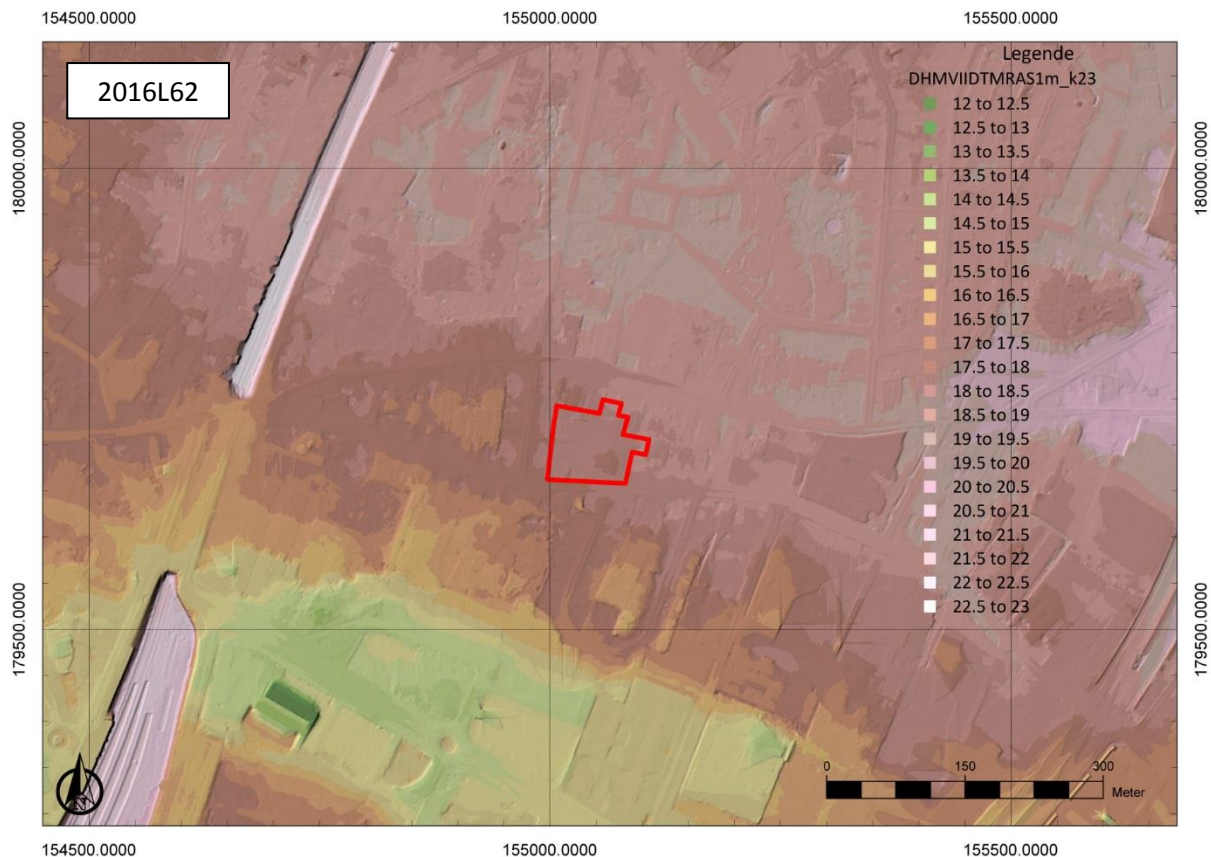
Het onderzoeksgebied is gelegen ten noorden van de Leuvensesteenweg, ten oosten van de Hoveniersstraat en ten zuiden van de Perksestraat. Volgens het gewestplan is het gelegen in woongebieden. Hydrografisch behoort het terrein tot het Dijlebekken. Ten zuiden van het projectgebied stromen de Vondelgracht en de Trawoolbeek (Figuur 7).

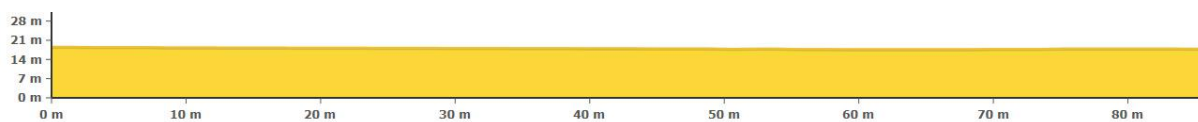
Figuur 6: Kleurenorthofoto van 2015 met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.geopunt.be/kaart>)

Figuur 7: Hydrografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.geopunt.be/kaart>)

Figuur 8: Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM 1m, met aanduiding van het onderzoeksgebied

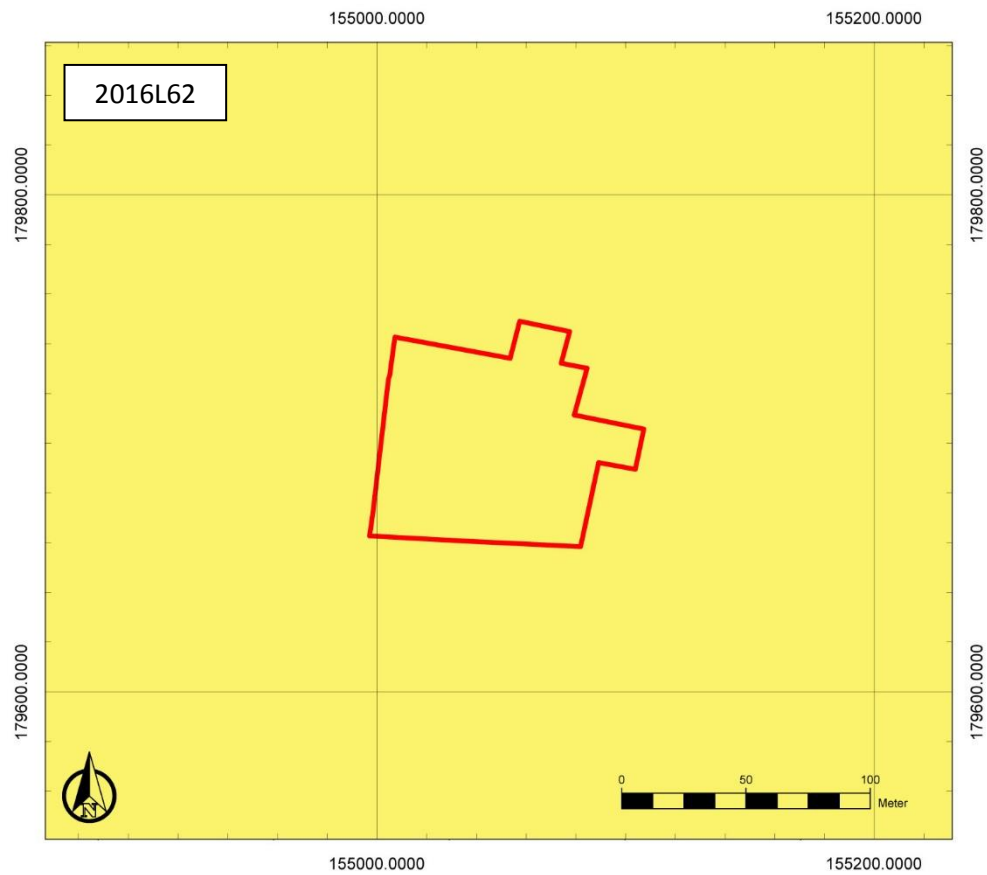
Figuur 9: Hoogteverloop van noord naar zuid (www.geopunt.be/kaart)

Het terrein is gelegen in een overgangszone van laaggelegen gronden naar hooggelegen gronden (Figuur 8), op een hoogte van 18,0 tot 18,7 m TAW (Figuur 9). De lager gelegen gronden ten zuiden van het onderzoeksgebied zijn gerelateerd aan de vallei van de Trawoolbeek. Het terrein zelf is duidelijk genivelleerd. De tertiaire ondergrond (Figuur 10) bestaat uit de Formatie van Brussel. Deze wordt gekenmerkt door bleekgrijs fijn zand, dat kalkhoudend en soms fossilhoudend is, met kiezel- en kalkzandsteenbanken.³

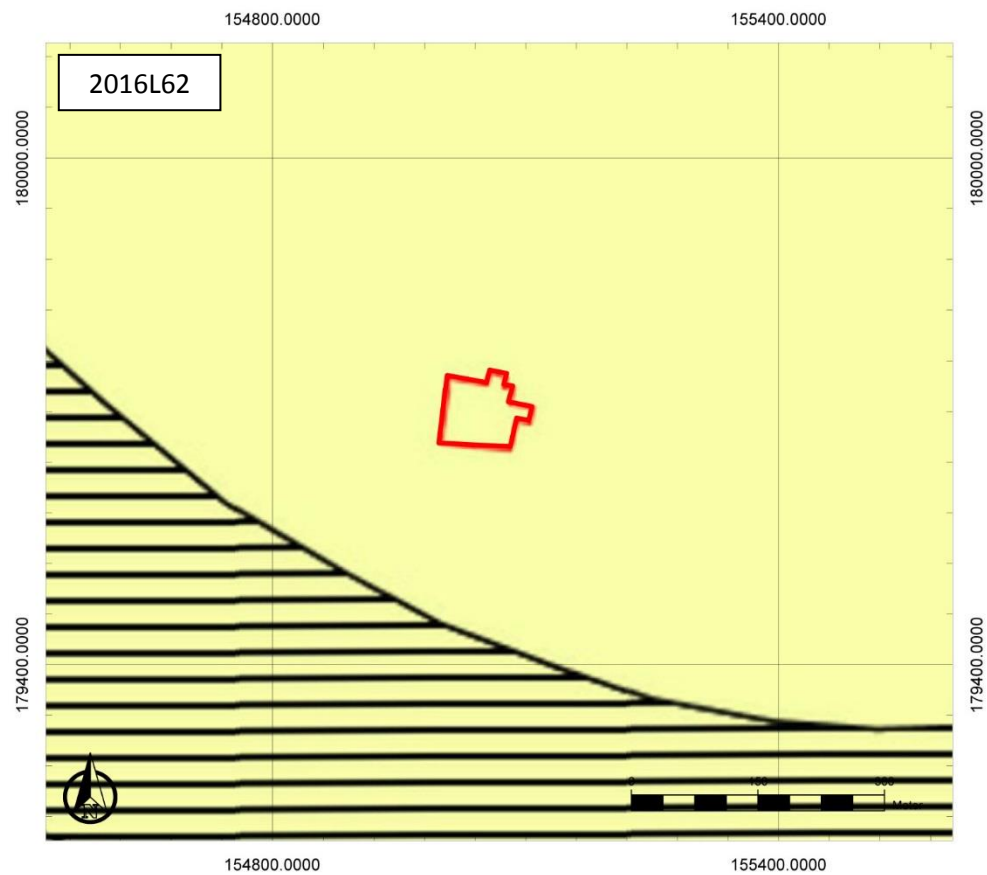
De quartairgeologische kaart (Figuur 11) geeft aan dat in het onderzoeksgebied eolische afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) en mogelijk Vroeg-Holoceen voorkomen, en/of hellingafzettingen van het Quartair. Ten zuiden van het onderzoeksgebied, ter hoogte van de vallei van de Trawoolbeek, zijn jongere fluviale afzettingen van het Holoceen en mogelijk Tardiglaciaal (Laat-Weichseliaan) aanwezig, evenals oudere fluviale afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen).⁴

³ www.geopunt.be/kaart

⁴ www.geopunt.be/kaart

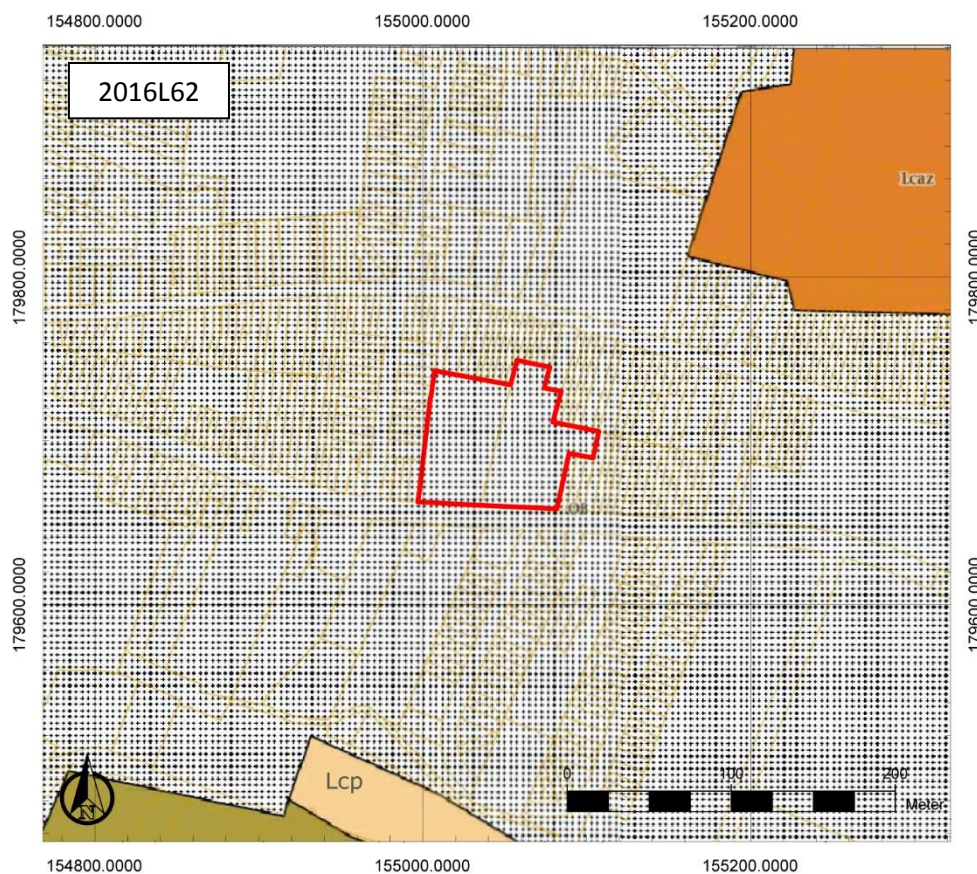
Figuur 10: Tertiaire geologische ondergrond met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 11: Quartairgeologische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

1		1a	
ELPw en/of HQ	ELPw Eolische afzettingen (zand tot silt) van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen), mogelijk Vroeg-Holoceen; zand tot zandleem in het noordelijke en het centrale gedeelte van Vlaanderen; silt (loess) in het zuidelijke gedeelte van Vlaanderen.	FH	* De karteereenheid is mogelijk afwezig.
	HQ Hellingsafzettingen van het Quartair.	ELPw en/of HQ	□ De karteereenheid is mogelijk aanwezig.
		FLPw	* FH Fluviale afzettingen (organochemisch en perimariën inclusie), afzettingen van het Holoceen en mogelijk Tardiglaciaal (Laat-Weichseliaan).
			□ ELPw Eolische afzettingen (zand tot silt) van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen), mogelijk Vroeg-Holoceen; zand tot zandleem in het noordelijke en centrale gedeelte van Vlaanderen; silt (loess) in het zuidelijke gedeelte van Vlaanderen.
			HQ Hellingsafzettingen van het Quartair.
			FLPw Fluviale afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen).

Figuur 12: Legende bij de quartairgeologische kaart (www.geopunt.be)

Figuur 13: Bodemkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

De bodemkaart (Figuur 13) toont dat het volledige onderzoeksgebied in een bebouwde zone ligt. Ten noordoosten is een matig droge zandleembodem met textuur B horizont (Lcaz) aangegeven en ten zuiden is een droge zandleembodem zonder profiel (Lcp) aangegeven. Het onderzoeksgebied is momenteel grotendeels bebouwd en verhard (Figuur 16). Enkel in het noordwesten is een zone begroeid met gras en struiken. Bodemonderzoek op het terrein toont de aanwezigheid van beton en puin en daaronder de aanwezigheid van zandige leem, die lokaal puinhoudend is.⁵ De verharding is

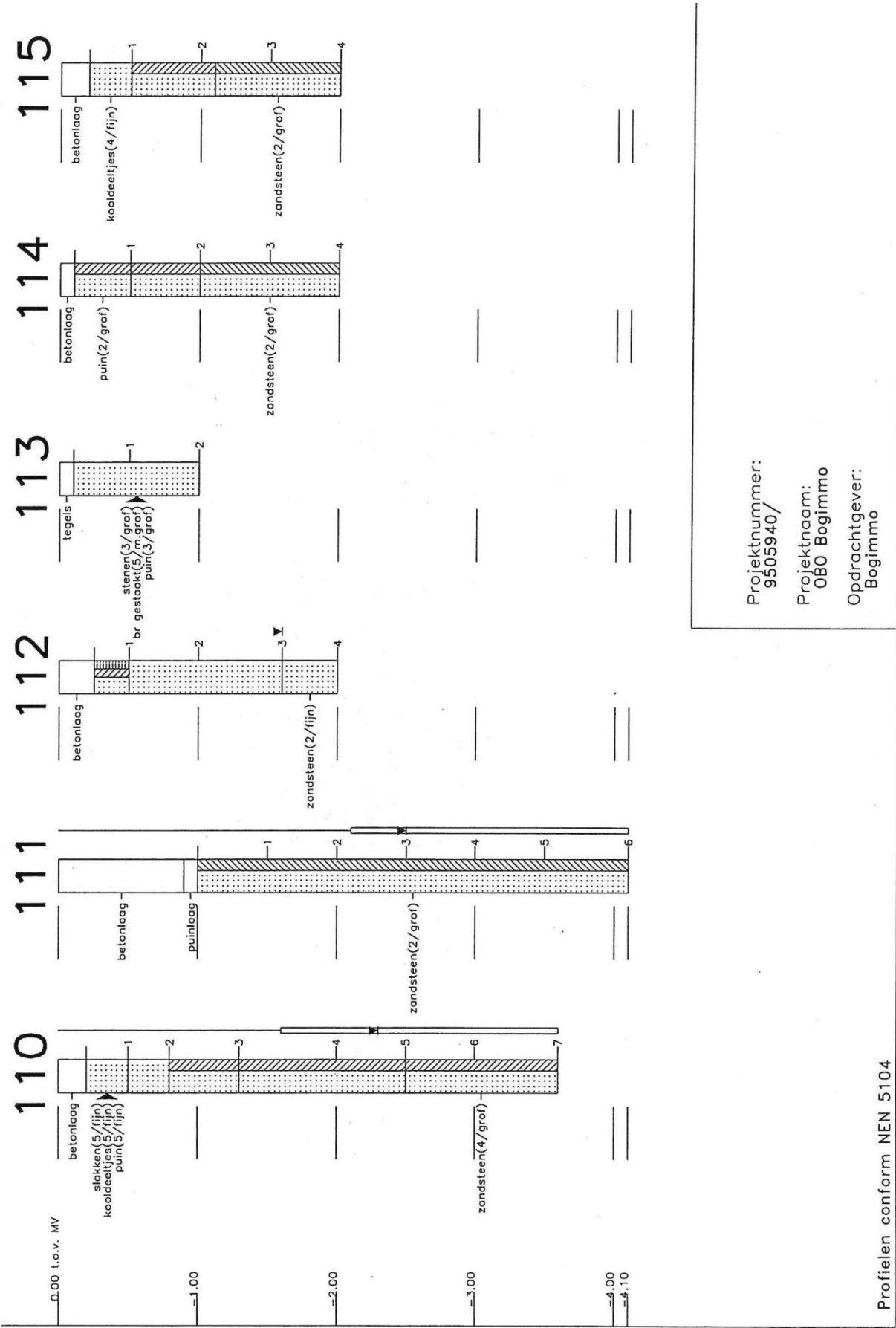
⁵ Geosan 2016, 11

gemiddeld ca. 30 cm dik. Puin werd vastgesteld tot op een diepte van 50 cm (boringen 101, 102, 110, 114 en 116) à 1 m (boringen 103, 107, 109, 111 en 113) onder het maaiveld (Figuur 14 en Figuur 15). Daaronder lijkt zich de moederbodem te bevinden. Daaruit blijkt dat ter hoogte van de bebouwing en verharding minstens de teelaarde afgegraven is. Hoeveel precies afgegraven is op het terrein is niet duidelijk. Ter hoogte van boring 115 werd steenkool vastgesteld tot op 50 cm onder het maaiveld.⁶

Figuur 14: Situering boringen bodemonderzoek (gebaseerd op Geosan 2016, bijlage 8)

⁶ Geosan 2016, bijlage 2

Figuur 15: Weergave van enkele representatieve boorprofielen (Geosan 2016, bijlage 2)

Figuur 16: Bodemgebruikskartaal met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

2.4.2 Historische beschrijving van het onderzochte gebied

De oudste verwijzing naar Vilvoorde dateert uit 779, wanneer het aan de abdij van Chèvremont bij Luik geschonken werd. Hierna werd het in 972 overgedragen aan het keizerlijk kapittel van Aken en in 1245 aan de hertogelijke abdij van Ter Kameren. Het bezit van Vilvoorde was van essentieel belang gezien de sleutelpositie op de Zenne als toegang tot de Schelde en Antwerpen en de beheersing van het voornaamste Brabantse wegennet tussen het graafschap Vlaanderen en het hertogdom Leuven. Tegen de 13de en 14de eeuw was Vilvoorde uitgegroeid tot een belangrijk Brabants handelscentrum, met een burcht. Belangrijk waren ook de laken- en steennijverheid. Hierdoor ontwikkelde Vilvoorde zich ook als een binnenhaven op de Zenne. Het groeide uit tot een strategisch, politiek en economisch centrum. De stad werd vanaf het einde van de 14de en vooral tijdens de 15de eeuw getroffen door toenemend economisch verval. De stad werd in het laatste kwart van de 15de eeuw voor een groot deel verwoest. Het verval werd bijkomend bespoedigd door de godsdienstoorlogen in de 16de en 17de eeuw. Geleidelijk aan nam Brussel de rol van Vilvoorde over. Na de Eerste Wereldoorlog was er nood aan woningen. Daarop werd een huisvestingsmaatschappij opgericht en werden gronden aangekocht voor de bouw van woningen. De eerste gronden die aangekocht werden, bevonden zich ter hoogte van de Perksestraat en de Hovenierstraat, in de wijk waar ook het onderzoeksgebied te situeren is.⁷

Op het plan van Vilvoorde met omgeving van circa 1550, getekend door Jacob van Deventer zien we een ovaalvormige, omwalde stad, gelegen in een bocht van de Zenne. Het gebied buiten de stadsmuren had een landelijk karakter en was in handen van kerkelijke instanties of adellijke families.

⁷ Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: Vilvoorde, Inventaris Onroerend Erfgoed [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/121868> (geraadpleegd op 4 januari 2017).

Verder zien we ten oosten van de stad, buiten de omwalling, het begijnhof "Ten Troost" dat mogelijk werd opgericht in 1228-1229 en in 1469 gedeeltelijk werd omgevormd tot karmelietessenklooster; het werd vernield tijdens de godsdiensttroebelen in 1578, waarna de karmelietessen en het begijnhof zich terugtrokken binnen de stad.⁸ Het onderzoeksgebied is te situeren tussen de stad Vilvoorde in het westen, het begijnhof "Ten Troost" in het oosten en ten noorden van de Trawoolbeek.

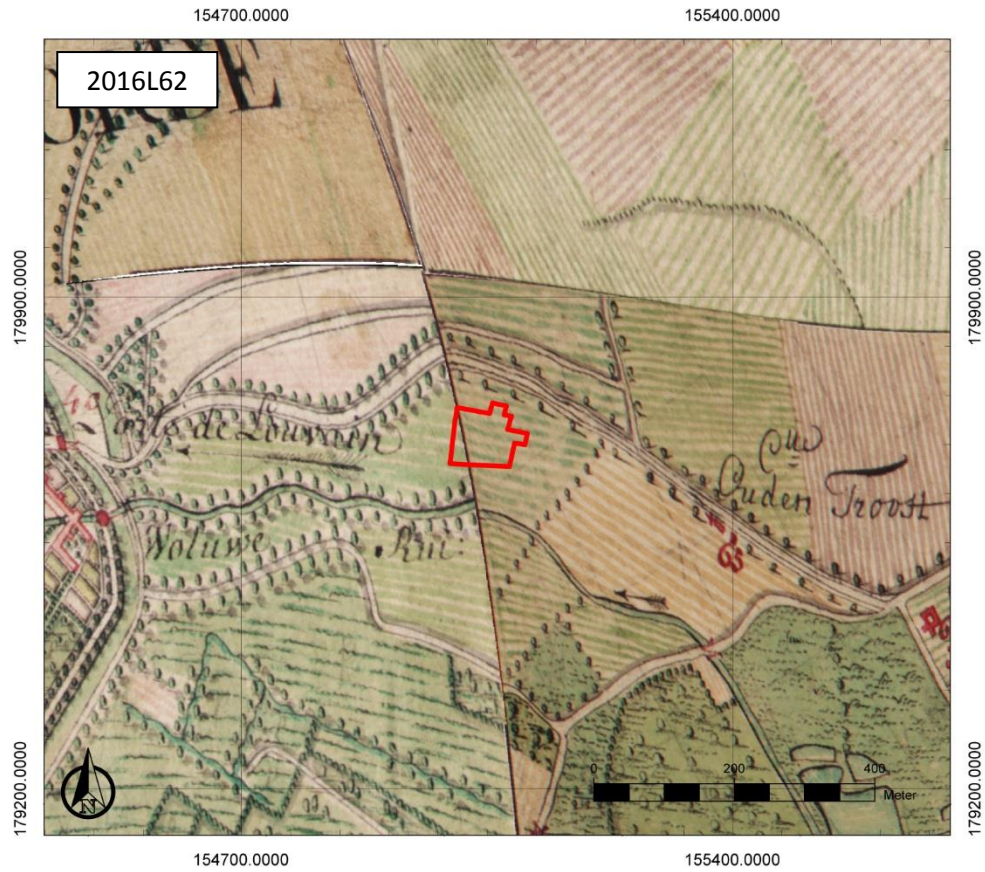

Figuur 17: Kaart van Jacob van Deventer (www.cartesius.be). Het bleek niet mogelijk het onderzoeksgebied exact te situeren op de kaart.

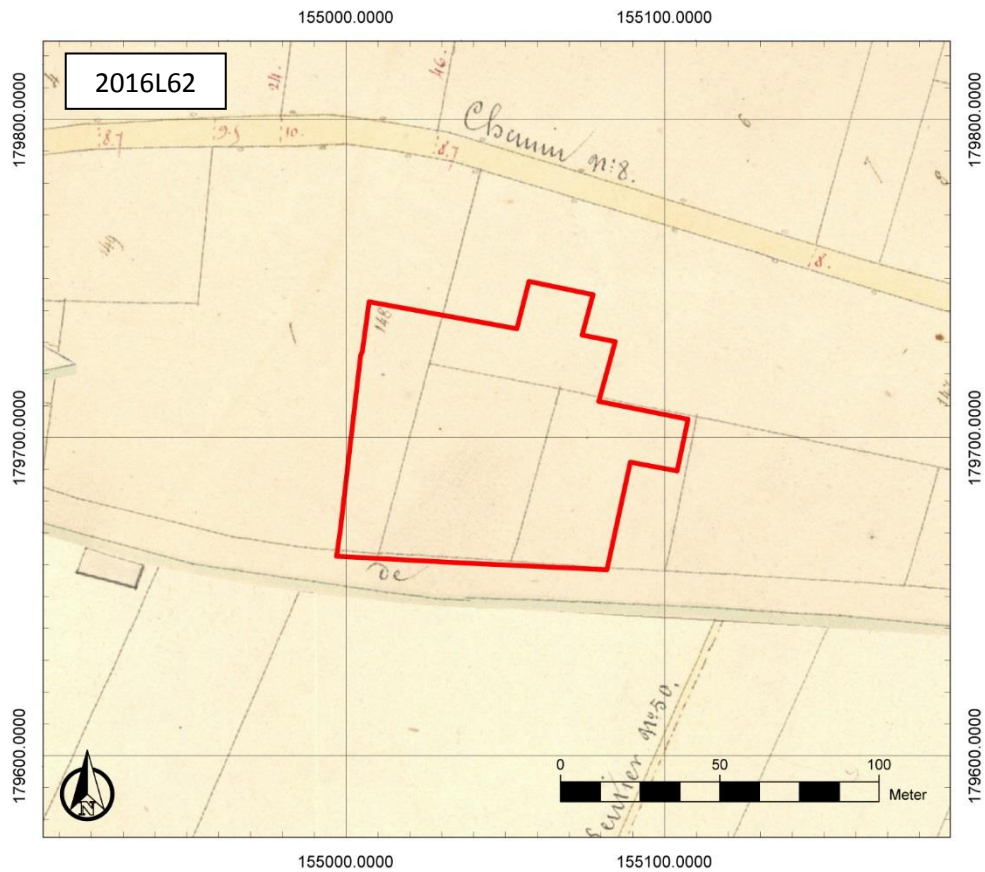
Op de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgemaakt op initiatief van graaf de Ferraris (1771-1778) is te zien dat het onderzoeksgebied in gebruik is als akkerland (Figuur 18). De Perksestraat ten noorden van het onderzoeksgebied is nu duidelijk te zien. Op de Atlas der Buurtwegen (1841, Figuur 19) en de Popp kaart (1842-1879, figuur 14) is vanaf nu de Leuvensesteenweg aangegeven op de kaarten. Op de Popp kaart is ook een eerste, klein bouwvolume te zien dat centraal te situeren is in het zuiden van het terrein, grenzend aan de Leuvensesteenweg. Een topografische kaart uit 1892 toont dat de bebouwing toegenomen is. Een luchtfoto uit 1971 (Figuur 21) toont dat het terrein ingenomen wordt door een fabriek. In het verleden waren op het terrein een fabriek voor bleekwaterproductie en verschillende metaalverwerkende bedrijven gevestigd.⁹

⁸ Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: Vilvoorde, Inventaris Onroerend Erfgoed [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/121868> (geraadpleegd op 4 januari 2017).

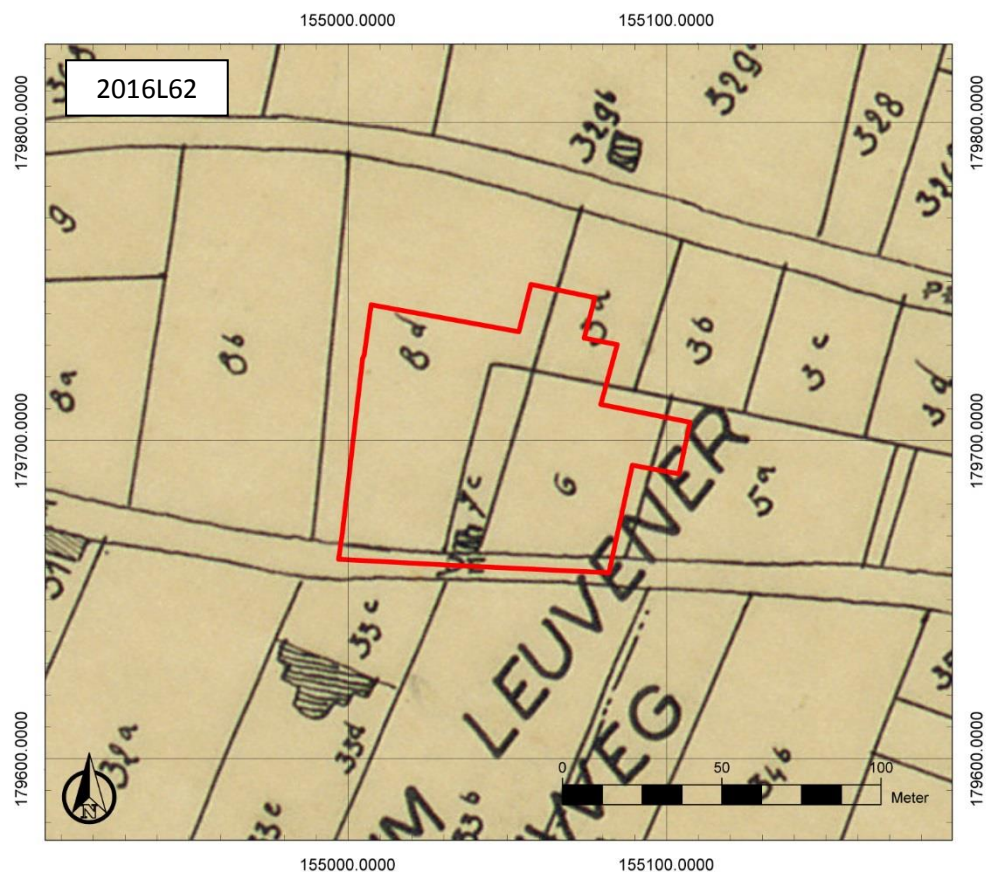
⁹ Fock 2002,26

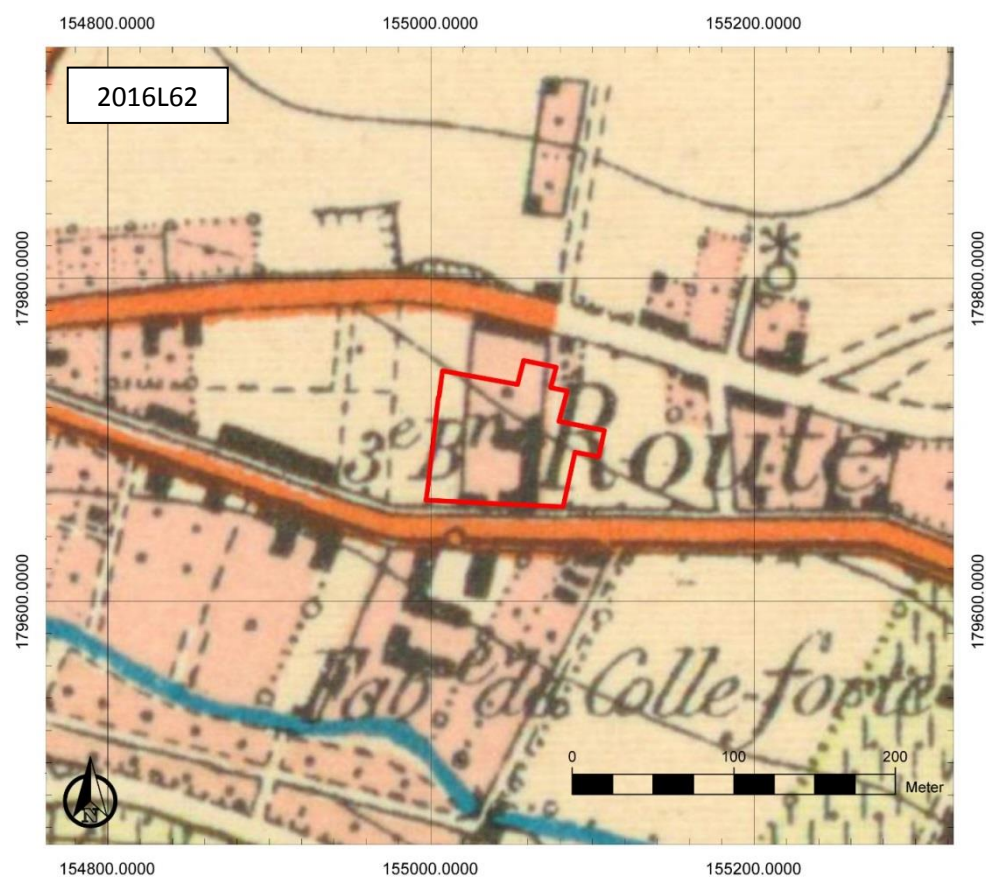
Figuur 18: Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden (1771-1778) met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 19: Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 20: Atlas cadastral parcellaire de la Belgique met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 15: Topografische kaart uit 1892 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.cartesius.be)

Figuur 21: Luchtfoto uit 1971 (www.geopunt.be)

2.4.3 Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader

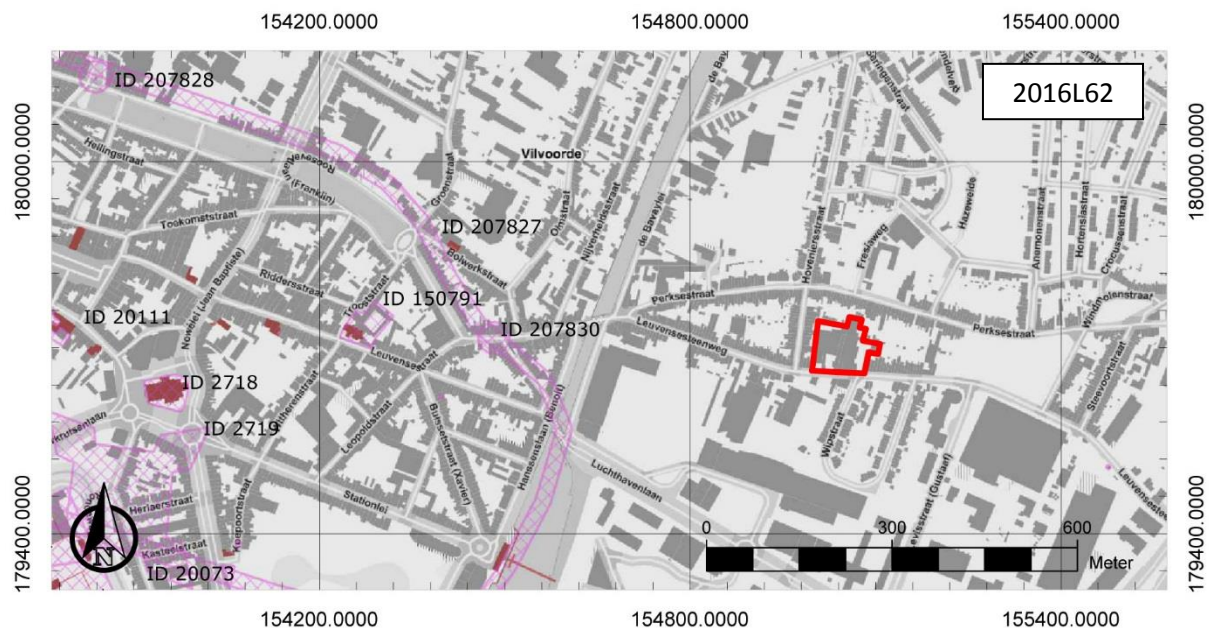
De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) vermeldt een aantal locaties in de omgeving van het plangebied waar archeologische resten gekend zijn (Figuur 22). Ze kunnen inzicht bieden in het archeologische potentieel van het onderzoeksgebied. We bespreken de vondsten zo veel als mogelijk chronologisch.

De oudste archeologische vondst die in de omgeving van het onderzoeksgebied aangetroffen is, betreft een losse vondst van aardewerk uit de Karolingische periode. Deze werd gevonden op het gebied van het voormalige dominicanenklooster (CAI ID 20111) ten westen van het onderzoeksgebied en binnen de historische stadskern van Vilvoorde.¹⁰ De Onze-Lieve-Vrouw-kerk (CAI ID 2718), die zich net ten zuiden van deze vondst bevindt, kent zijn oorsprong in een dorpskerk waarvan de eerste melding dateert uit 947.¹¹ Ten zuiden van de Onze-Lieve-Vrouw-kerk werden resten van de Hertogelijke Burcht (CAI ID 2719)¹² gevonden. De burcht werd opgericht in 1375-1380 en was volledig omgracht en opgetrokken naar het voorbeeld van de Parijse Bastille.

¹⁰ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 20111, Voormalig Dominicanenklooster/ Mattenkot (geraadpleegd op 21 december 2016)

¹¹ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 2718, Onze-Lieve-Vrouwekerk (geraadpleegd op 21 december 2016)

¹² Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 2719, De Hertogelijke Burcht (geraadpleegd op 21 december 2016)

Figuur 22: Overzichtskartaal Centrale Archeologische Inventaris met aanduiding van het onderzoeksgebied
(<https://geo.onroerendergoed.be/>)

Een laatste gebouw van middeleeuwse oorsprong dat we vermelden is het Karmelietessenklooster (CAI ID 150791) dat zich ten westen van het onderzoeksgebied bevindt. De oudste vermeldingen van het klooster gaan terug tot 1260. Uit deze periode zijn meerder vondsten teruggevonden, evenals een aantal skeletten die werden begraven onder de funderingsmuur van de latere kerk van het klooster.¹³ In de 16de eeuw werd er een nieuw ommuurd klooster gesticht door het bouwen van een kerk en het in gebruik nemen van voorheen vervallen gebouwen. Opnieuw is hier een vlakgraf aangetroffen.¹⁴ Al de tot nu toe vermelde gekende archeologische waarden zijn te situeren in de historische stadskern van Vilvoorde. De historische stadskern van Vilvoorde werd omgeven door een middeleeuwse stadsomwalling (CAI ID 207827).¹⁵ De omwalling werd opgericht in de late middeleeuwen en omvat verder nog onder meer de Leuvense (CAI ID 207830)¹⁶ en de Mechelse Poort (CAI ID 207828).¹⁷ Buiten de middeleeuwse stadsomwalling zijn geen relevante archeologische waarden gekend in de nabije omgeving van het onderzoeksgebied.

2.4.4 Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese

Na uitvoering van het bureauonderzoek kunnen de onderzoeksvragen die vooropgesteld werden, beantwoord worden.

Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein?

Gekende archeologische waarden in de omgeving die een inschatting toelaten van het archeologisch potentieel van het onderzoeksgebied zijn eigenlijk niet aanwezig. De gekende archeologische waarden in de nabije omgeving zijn allemaal te situeren binnen de historische stadskern van Vilvoorde, terwijl het onderzoeksgebied erbuiten te situeren is. Historische kaarten geven voor de

¹³ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 150791, Karmelietessenklooster Onze-Lieve-Vrouw ten Troost (geraadpleegd op 21 december 2016)

¹⁴ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 150791, Karmelietessenklooster Onze-Lieve-Vrouw ten Troost (geraadpleegd op 21 december 2016)

¹⁵ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 207827, Middeleeuwse stadsomwalling (geraadpleegd op 21 december 2016)

¹⁶ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 207830, Leuvense Poort (geraadpleegd op 21 december 2016)

¹⁷ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 207828, Mechelse Poort (geraadpleegd op 21 december 2016)

nieuwe tijd geen historische bebouwing aan binnen het onderzoeksgebied. Landschappelijk is het terrein wel gelegen op een gunstige locatie, met name in een gradiëntzone, op de overgang van een hoger gelegen terrein naar de lager gelegen gronden van de vallei van de Trawoolbeek, ten zuiden van het onderzoeksgebied. De Trawoolbeek zelf bevindt zich wel op enige afstand van het onderzoeksgebied. Samen met de bebouwing en verharding die in het overgrote deel van het onderzoeksgebied aanwezig is, doet dit ons besluiten dat de kans klein is dat op het terrein *in situ* bewaarde steentijd artefactensites aanwezig zijn. Archeologische sporen uit andere periodes kunnen echter wel nog aanwezig zijn op het terrein. Bebouwing binnen het terrein verschijnt in de tweede helft van de 19de eeuw. Doorheen de tijd zijn er veel wijzigingen in de bebouwing geweest. Er is dus sprake geweest van veel bouwactiviteiten die een impact gehad hebben op het bodemarchief. Daarop wijst ook de aanwezigheid van puin in de bodem op een diepte van 50 cm à 1 m, zoals blijkt uit bodemonderzoek dat op het terrein uitgevoerd is. Dit geeft aan dat de bodem in zekere mate geroerd is. Al de aangehaalde elementen samen doen besluiten dat het terrein archeologisch potentieel kent, maar dat *in situ* bewaarde steentijd artefactensites niet meer te verwachten zijn.

Figuur 23: Synthesepan

Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?

Historische kaarten impliceren dat het terrein lange tijd in gebruik was als akkerland. Het is pas vanaf de tweede helft van de 19de eeuw dat bebouwing verschijnt binnen het onderzoeksgebied. Doorheen de tijd breidde deze bebouwing zich uit en zijn heel wat veranderingen te zien in het gebouwenbestand op het terrein. In de 20ste eeuw is een fabrieksgebouw te situeren op het terrein. Een overzicht van de gebruiksevolutie van het terrein geeft aan dat er heel wat bouwactiviteiten geweest zijn in het verleden, die een impact gehad moeten hebben op het bodemarchief.

Wat is de impact van de geplande werken?

Op het terrein zal een project - bestaande uit ca. 40 wooneenheden - gerealiseerd worden, na afbraak van alle gebouwen, behoudens het “poortgebouw” en het “loftgebouw” achterin (zie hoger). Het project zal bestaan uit een mix tussen appartementen en eengezinswoningen. Er zullen ook openbare voorzieningen als wegenis en plein worden voorzien, evenals ca. 40 ondergrondse parkeerplaatsen. De ondergrondse parkeerplaatsen kennen een verstoringsdiepte van ca. 3 m. De aanleg van woningen en wegenis betekent vermoedelijk een verstoring van ca. 50 cm diepte. De woningen mogen echter onderkelderd worden. Dit betekent plaatselijk een grotere verstoringsdiepte. De exacte funderingsdiepte en -techniek van de geplande infrastructuur ligt in deze fase nog niet vast. De locatie van bijvoorbeeld vorstranden, regenwaterputten en huisaansluitingen, die de verstoringsdiepte van de eengezinswoningen overschrijden, liggen in het kader van de verkaveling ook nog niet vast. Ook zijn er indirecte factoren zoals compactie bij de werfingrepen, die een invloed op het aanwezige bodemarchief hebben. Bijgevolg moeten we besluiten dat het volledige bodemarchief binnen het gehele onderzoeksgebied verstoord zal worden door de geplande werken, behoudens ter hoogte van het te behouden “poortgebouw” en “loftgebouw”.

2.4.5 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

Landschappelijk is het terrein gelegen op een gunstige locatie, met name in een gradiëntzone, op de overgang van een hoger gelegen terrein naar de lager gelegen gronden van de vallei van de Trawoolbeek, ten zuiden van het onderzoeksgebied. De Trawoolbeek zelf bevindt zich wel op enige afstand van het onderzoeksgebied. Samen met de bebouwing en verharding die in het overgrote deel van het onderzoeksgebied aanwezig is, doet dit ons besluiten dat de kans klein is dat op het terrein *in situ* bewaarde steentijd artefactensites aanwezig zijn. Relevante archeologische waarden uit andere periodes kunnen echter wel nog aanwezig zijn. Daarom is bijkomend archeologisch vooronderzoek nodig, behoudens ter hoogte van het te behouden “poortgebouw” en “loftgebouw” (Figuur 24).

Veldkartering is niet mogelijk, wegens de aanwezige bebouwing en verharding op het terrein. Geofysisch onderzoek is evenmin aangewezen, omdat de kabels en leidingen in de ondergrond de interpretatie van het signaal zullen bemoeilijken en omdat de onderzoeksmethode niet toelaat vastgestelde fenomenen te dateren. Landschappelijk booronderzoek wordt evenmin zinvol geacht. In het kader van bodemonderzoek werden reeds boringen uitgevoerd. Ze geven aan dat de bovengrond van het terrein verstoord is en dat de teelaarde ter hoogte van de bebouwing en verharding afgegraven is. Om echter vast te kunnen stellen of wel nog relevante archeologische waarden bewaard zijn, is een proefsleuvenonderzoek aangewezen.

Een proefsleuvenonderzoek biedt voldoende ruimtelijk inzicht om een antwoord te bieden met betrekking tot de vraag of op het terrein een waardevolle archeologische vindplaats aanwezig is. Het is een geschikte onderzoeksmethode, omdat een site zonder complexe verticale stratigrafie verwacht wordt. Andere booronderzoek in functie van steentijdonderzoek worden niet zinvol geacht, omwille van het lage potentieel op *in situ* bewaarde steentijd artefactensites.

Figuur 24: Overzicht van de te nemen maatregelen met groen: zones waar geen onderzoek nodig is wegens te behouden gebouwen en oranje: zone waar bijkomend archeologisch vooronderzoek nodig is

3 Samenvatting

Het uitgevoerde bureauonderzoek geeft aan dat het onderzoeksgebied archeologisch potentieel kent. Landschappelijk is het terrein gelegen op een gunstige locatie, met name in een gradiëntzone, op de overgang van een hoger gelegen terrein naar de lager gelegen gronden van de vallei van de Trawoolbeek, ten zuiden van het onderzoeksgebied. De Trawoolbeek zelf bevindt zich wel op enige afstand van het onderzoeksgebied. Samen met de bebouwing en verharding die in het overgrote deel van het onderzoeksgebied aanwezig is, doet dit ons besluiten dat de kans klein is dat op het terrein *in situ* bewaarde steentijd artefactensites aanwezig zijn. Relevante archeologische waarden uit andere periodes kunnen echter wel nog aanwezig zijn. Daarom is bijkomend archeologisch vooronderzoek nodig, ter hoogte van het te behouden “poortgebouw” en “loftgebouw”.

4 Bibliografie

4.1 Publicaties

Fock, W., 2002: *Oriënterend bodemonderzoek Bogimmo nv te Vilvoorde*, rapport R001-9505940NEP-D01, Zaventem.

Geosan, 2016: *Project Smarthome. Leuvensesteenweg 105-119 te Vilvoorde*, rapport GVBO16.17640, Izegem.

4.2 Websites

CadGis (2016)
http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/?local=nl_BE

Cartesius (2016)
<https://www.cartesius.be>

Centrale Archeologische Inventaris (2016)
<https://cai.onroenderfgoed.be>

Databank ondergrond Vlaanderen (2016)
<http://dov.vlaanderen.be>

Geoportaal Onroerend Erfgoed (2016)
<https://geo.onroenderfgoed.be/>

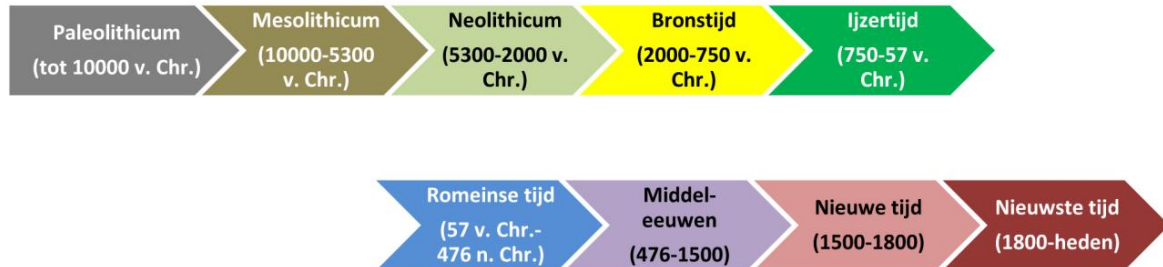
Geopunt Vlaanderen (2016)
<http://www.geopunt.be/>

Inventaris Onroerend Erfgoed (2016)
<https://inventaris.onroenderfgoed.be>

Onderzoeksbalans Onroerend Erfgoed Vlaanderen (2016)
<https://www.onderzoeksbalans.be>

5 Bijlagen

5.1 Archeologische periodes

5.2 Plannenlijst

Plannenlijst bureauonderzoek: projectcode 2016L62

Plan-nummer	Type	Onderwerp	Aanmaak-schaal	Aanmaak-wijze	Datum
1	Kadasterplan	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	09/12/2016
2	Topografische kaart	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	09/12/2016
3	Bouwplan	Bestaande toestand	1:1	Digitaal	23/01/2017
4	Bouwplan	Ondergrondse parkeerplaatsen	1:1	Digitaal	23/01/2017
5	Bouwplan	Ontwerpplan	1:1	Digitaal	23/01/2017
6	Hydrografische kaart	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	09/12/2016
7	Hoogtemodel	Digitaal hoogtemodel terrein en omgeving	1:1	Digitaal	09/12/2016
8	Doorsnede	Terreinverloop	1:1	Digitaal	09/12/2016
9	Tertiaire geologische kaart	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	09/12/2016
10	Quartairgeologische kaart	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	09/12/2016
11	Bodemkaart	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	09/12/2016
12	Overzichtskaart	Boringen bodemonderzoek	1:1	Digitaal	09/03/2017
13	Bodemgebruikskaat	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	09/12/2016
14	Historische kaart	Jacob van Deventer	1:1	Digitaal	09/12/2016
15	Historische kaart	Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden	1:1	Digitaal	09/12/2016
16	Historische kaart	Atlas der Buurtwegen	1:1	Digitaal	09/12/2016
17	Historische kaart	Popp kaart	1:1	Digitaal	09/12/2016
18	CAI-kaart	CAI vondstlocaties	1:1	Digitaal	21/12/2016
19	Syntheseplan	Synthese van het bureauonderzoek	1:1	Digitaal	09/12/2016
20	Overzichtskaart	Te nemen maatregelen	1:1	Digitaal	09/03/2017

5.3 Fotolijst

Fotolijst bureauonderzoek: projectcode 2016L62

ID	Type	Onderwerp	Vervaardiging	Datum
F1	Orthofoto	Toestand terrein 2015	Digitaal	09/12/2016

ID	Type	Onderwerp	Vervaardiging	Datum
F2	Luchtfoto	Toestand terrein 1971	Digitaal	09/12/2016

5.4 Tekeningenlijst

Tekeningenlijst bureauonderzoek: projectcode 2016L62

ID	Type	Onderwerp	Aanmaak-schaal	Aanmaak-wijze	Datum
T1	Profieltekening	Boringen bodemonderzoek	1:1	Digitaal	09/03/2017